

Van bestuur en werkgroepen

Overleg bestuur en werkgroepen

Op vrijdag 10 januari voerden bestuur Nederland en de werkgroepen overleg over de gang van zaken in het eerste volle jaar van onze stichting. Vastgesteld werd dat drie werkgroepen goed draaien: Onderzoek, Nascholing en

Tsjip, maar dat beide andere werkgroepen nog niet in voldoende mate functioneren, voldoende om op korte termijn met concrete resultaten naar buiten te treden.

Het probleem is dat van nagenoeg alle veldverenigingen: veel waardering en belangstelling, maar een te gering aanbod van mensen die zich daadwerkelijk willen inzetten voor deze extra activiteiten naast de dagelijkse arbeid. En toch zou het bestuur zo graag zien dat onze stichting zich actief inzet voor leesbevordering, onder meer door instelling van werkgroepen om bij jongeren de drempel voor boekhandel en bibliotheek te helpen verlagen en om zo'n belangrijk thema als voorlezen en vertellen verder onder de aandacht van de docenten en opleiders te brengen. Wie belangstelling heeft voor onze werkgroepen *Entree* en *Voorlezen en vertellen*, stelle zich in verbinding met de voorzitter (telefoonnummer voorin deze Tsjip).

De samenwerking met de *Vlaamse afdeling* verloopt in de persoonlijke sfeer uitstekend. In SaLVo, het Samenwerkingsverband Literaire Vorming, is door Koos Hawinkels en Ronald Soetaert het nodige op het spoor gezet. Jammer is dat men in Vlaanderen over nog minder faciliteiten beschikt dan in Nederland. De trekkers Ronald Soetaert en Nicole Rowan kunnen nu eenmaal geen ijzer met handen kunnen breken.

Voor de onderzoekvoorstellen van de werkgroep *Onderzoek* (zie onder: werkgroep *Onderzoek*) was er bij de aanwezigen veel waardering. Men drong er wel op aan dat onderzoek vooral concrete winst voor de docent in het veld zal opleveren. Besloten werd bovendien, naar aanleiding van de aanvragen, om de voorzitter te machtigen de mogelijkheden van een werkgroep *Literatuur in de Onderbouw* te bezien, al of niet in het verband van de voorgenomen werkgroep *Entree*.

De werkgroep *Latitudinaliteit* heeft zich gebogen over een onderzoek van Mirjam Zegers naar de wijze waarop docenten van verschillende literatuurvakken samenwerken. Al zoekt de werkgroep nog naar de goede vorm, de vergadering meent dat dit thema, latitudinaliteit, absoluut de aandacht van onze stichting moet houden. Eus Schalkwijk neemt op zich naar uitbreiding van de werkgroep te peilen. Met de voorzitter van de werkgroep *Vernieuwing Lespraktijk* zal overlegd worden of voortbestaan op dit moment reëel is of niet. We kunnen met zo weinig mensen nu eenmaal niet alles tegelijk.

De werkgroep *Nascholing* ligt goed op stoom. Door Lily Coenen en Clariet Kok wordt gewerkt aan twee doelen: a) de peiling van de behoefte aan nascholing en b) de samenstelling van een nascholingskalender. De vergade-

ring adviseert de aanwezige vertegenwoordigster, Clariet Kok, om een onderzoeksaanvraag te formuleren voor het omvangrijke doel a. Prioriteiten van docenten en didactici Nederlands zijn goed omschreven door Joost Thissen en Tanja Janssen en hun collegae in Taalunie-publicaties uit 1988. Daarop kan voortgebouwd worden. Clariet zegt toe het verzoek in haar werkgroep te bespreken en medio maart het ontwerp voor een aanvraag gereed te hebben. Voor het calendarium lijkt, gezien de frequentie van verschijnen, Levende Talen een beter medium dan Tsijp.

De startproblemen bij Tsijp betreffen vooral een adequate omgang met de tekstverwerker, waardoor afbreekfouten en het wegvallen van noten worden voorkomen. Desk Top Publishing vereist nu eenmaal ervaring. Maar de aanwezigen tonen zich over het geheel tevreden met het tijdschrift. De redactie werkt homogeen en enthousiast. Ze hoopt dat de leden haar weten te vinden voor werkverslagen, uitgewerkte rapportages van lesprocedures, interessante boekbesprekingen en dergelijke.

Het bestuur is, nu Anja Bijlsma-Lindaart zich terwille van haar werk bij Tsijp, heeft teruggetrokken, te klein, en gaat op zoek naar minstens twee nieuwe leden. Het zou goed zijn daarbij ook te denken aan niet-onderwijsmensen, bijvoorbeeld uit de bibliotheek of het literaire circuit. U hoort er spoedig meer van.

Nieuwe onderzoeksaanvragen ingediend

Op 19 maart heeft onze stichting na de gehonoreerde aanvraag bij de SLO omtrent literatuur in de basisvorming drie nieuwe onderzoeksaanvragen ingediend bij de Haagse Stichting Voor Onderzoek. De werkgroep Onderzoek formuleert de volgende wenselijkheden in het onderzoek naar literatuuronderwijs:

1. Literatuuronderwijs als vaardigheidsonderwijs: onderwijs in literaire competentie.
2. Vakoverstijgend literatuuronderwijs.

Bij haar voorstellen gaat de werkgroep ervan uit dat het onderzoek praktisch effect moet hebben en in eerste instantie ten dienste staat van havo en vwo, zowel voor Nederlands als voor de vreemde talen.

Bestuur en werkgroep menen dat het eerste voorstel prioriteit verdient. Het sinds kort gebruikte begrip 'literaire competentie' kan een positief sturende werking hebben, omdat het vaardigheden benadrukt die in het literatuuronderwijs een plaats zouden moeten hebben. Probleem is dat het al gauw een containerbegrip is geworden waarin alles past, en dan verliest het zijn waarde. De werkgroep: 'De introductie van de term "literaire competentie" plaatste de inhoud van het literatuuronderwijs in een ander, meer cognitief psychologisch, perspectief. Tot voor kort was literatuuronderwijs overwegend leerstofgericht. Of het nu ging om historische of om romanstructurele kennis, het ging steeds om inzicht in feiten en structuren. Na 1980 kwam

een beweging op gang die meer aandacht vroeg voor het individuele lees- en waarderingsproces. Een aantal docenten ontwikkelde op eigen gezag dergelijk procesgericht literatuuronderwijs, maar door allerlei oorzaken krijgt deze benadering weinig verspreiding. Toch onderschrijven veel docenten de doelstellingen van dit procesgerichte literatuuronderwijs.

Dat het procesgerichte literatuuronderwijs niet echt van de grond komt, is enerzijds te wijten aan het ontbreken van (praktisch bruikbare) kennis over het literaire lees- en waarderingsproces. Een andere oorzaak is de "paradigmashift" die docenten moeten maken: van leerstofgericht onderwijs waarin zij kennis overdragen naar vaardigheidsonderwijs waarin zij procesbegeleider zijn.'

De SPL wil nu ten eerste een onderzoek naar het begrip literaire competentie vanuit de vraag wat een leerling aan het einde van het havo en vwo minimaal moet kunnen. Eindprodukt van het onderzoek zou een praktisch bruikbare catalogus moeten zijn van geordende vaardigheden en processen waarover een havo/vwo-leerling moet en kan beschikken. De weg daarnaartoe vergt onder meer een studie naar cognitief psychologische literatuur over het literaire leesproces en het literaire waarderingsproces, een studie naar de verschillen tussen literair competente en literair minder competente leerlingen als het gaat om deze processen en een studie naar wat docenten gewenste en realiseerbare doelen achten om literatuuronderwijs te geven op basis van het nader geformuleerde begrip literaire competentie.

Vervolgens wil de SPL dat in een tweede onderzoek gekeken wordt naar de kwaliteit van procesgericht literatuuronderwijs met het oog op dezelfde literaire competentie: welke procedures zijn wel effectief en welke niet? Ook voor dit onderzoek geeft het voorstel de stappen aan.

Een andere kwestie, die alle docenten literatuur aangaat, is die van de overlap in met name de literatuurgeschiedenis -bijvoorbeeld bij de behandeling van romantiek en naturalisme-. Nieuwe ontwikkelingen die leraren zullen prikkelen om naar samenwerking te zoeken over de vakken heen worden gestimuleerd door de modulering bij VO-II, het formatiebudgetsysteem, de profilering van examenpakketten en de nieuwe examenvoorstellen moderne vreemde talen. Vanuit Nederlands (de CVEN-voorstellen!) komt daar dan nog eens bij de betekenis van vertaalde literatuur in het onderwijs. Mag vertaalde literatuur op de leeslijsten voorkomen, maar ook: mogen (allochtone én autochtone leerlingen) leerlingen literatuur uit andere taalgebieden in vertaling lezen?

Vandaar dit voorstel: onderzoek naar de mogelijkheden voor het afstemmen en of integreren van literatuuronderwijs Nederlands en moderne vreemde talen en/of een samenhangend schoolbeleid in kwesties van literatuurdidactiek, leeslijsten en toetsing. Wat wordt er gedaan aan vakoverstijgend

De voorstellen van de werkgroep zijn door het bestuur getoetst op de doelstellingen van de SPL. Ze passen daarin uitstekend en het is van harte te wensen dat de SVO aan wie de aanvragen zijn gericht, het belang ervan zal inzien. (WdM)

(The page contains dense cursive handwriting practice repeated across multiple lines.)